

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Cap. III. An sit simonia dare temporale pro spirituali, aut è converso,
tamquam gratuitam compensationem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

valenter esse pretium.

32. Probatur quinto. Nam iuxta S. Thomam 2. 2. quæst. 10. art. 2. ad 5. simoniacum est: *Per pecuniam parare sibi viam ad spirituale obtinendum*: sed qui dat pecuniam collatori, tamquam motivum ad spirituale obtinendum, per pecuniam parat sibi viam ad spirituale obtinendum: ergo simoniacum est dare pecuniam, aut aliquid aliud temporale collatori, aut presentatori, tamquam motivum ad spirituale obtinendum.

33. Probatur sexto. Nam, ut constat ex cap. *Quæsitum*. De rerum permut. Et cap. *Tua nos*. De simonia, & ex alijs textibus iuris Canonici, omnis pactio, quæ fit circa spiritualia, aut spiritualibus annexa, simoniaca est: sed quando quis dat munera Collatori, tamquam motivum, ut sibi conferat beneficium; & Collator id intelligens, attendens ad præfata munera, & ex illis motus conferat illi beneficium, datur pactum, & si non expressum, implicitum tamen: ergo dare temporalia munera tamquam motivum ad beneficium Ecclesiasticum obtinendum, & conferre beneficium Ecclesiasticum propter munera tamquam propter motivum, est vtrimque simoniacum.

34. Probatur minor. Pactum enim est, mutua duorum (aut plurium) conventio, & consensus: quando casus ita contingit, ambo mutuo conveniunt, & consentiunt; alter dando munera propter beneficium obtinendum, alter conferendo beneficium propter munera: ergo in eo casu datur pactum, saltim implicitum. Vide, quæ in confirmationem huius dixi supra.

35. Probatur septimo. Nam qui daret pecuniam tamquam motivum inducens collatorem, ut sibi conferat beneficium, quis negabit id esse pretium, & procurari emptionem, si-

cut qui daret pecuniam iudici tamquam motivum ad habendum profectionem iniquam, diceretur cum veritate emisse sententiam? sed iuxta S. Thomam 2. 2. quæst. 100. art. 2. *Per pecuniam intelligitur omne illud, cuius pretium potest pecunia æstimari*: Ergo qui Collatori dat munera (quorum pretium potest pecunia æstimari) tamquam motivum, ut sibi conferat beneficium, dat quidem pretium, & procurat emptionem beneficii.

36. An autem possit accipi aliquid temporale spirituali annexum propter aliquid temporale tamquam propter motivum intrinsicum; dicam cap. 5.

CAPVT III.

An sit simonia dare temporale pro spirituali, aut è converso, tamquam gratuitam compensationem?

ARTICVLVS I.

An pactum de dando ex gratitudine temporale pro spirituali, aut è contra, sit simoniacum?

SYMMARIVM.

Discrimen inter gratuitam donationem, & gratuitam compensationem. num. 37.

Gratuita compensatio intelligitur eadatio, quæ fit ex gratitudine. num. 38.

An liceat dare aliquid spirituale cum pacto dandi aliquid temporale ex præscissa gratitudine. num. 39.
Praxis quorundam obligandi se ad

*tantam pecuniam dandam ex mera
gratitudine pro Beneficio. num.*
40.

*Plures Authores, qui hanc praxim
admiserunt ut probabilem. num.*
41.

*Authores, qui illam opinionem
censent improbabilem. num. 43. &
seqq.*

37. **S** Vpono, magnum esse discrimen inter gratuitam donationem, & gratuitam compensationem. Nam gratuita donatio est, quæ fit ex mera liberalitate, ita ut non detur propter debitum, neque cum onere. Nam si daretur cum onere dandi, aut faciendi aliquid, non esset donatio, sed contractus onerosus. Et cum dicitur non dari propter debitum, intelligitur propter debitum verum, vel existimatum. Et licet ad hoc genus pertineat etiam donatio remuneratoria; pure spontanea, iuxta communem modum loquendi; in presenti autem sumi debet liberalis donatio, prout condistinguitur à donatione remuneratoria.

38. Iuxta terminos ergo huius decreti gratuita compensatio intelligitur esse eadem donatio, quæ fit ex gratitudine, sive propter debitum gratitudinis verum, sive propter existimatum. Et quod hic sit sensus huius damnationis, patet: Omnis enim compensatio vel est ex iustitia, vel ex gratitudine: sed in hoc decreto non loquitur propositio de compensatione ex iustitia; hæc enim non est gratuita: ergo loquitur de compensatione, quæ fit ex gratitudine.

39. Damnat ergo Pontifex opinionem docentem, non esse simoniacum illum, qui ex gratuita compensatione dat temporale pro spirituali, vel spirituale pro temporali. Circa quod non nullæ quæstiones veniunt disputandæ. Prima, & quæ ad huius

temporis praxim magis est necessaria, est, An licitum sit dare aliquid spirituali annexum cum pacto, ut recipiens illud spirituale subeat obligationem, ex præscissa gratitudine, dandi aliquid temporale, vel è conuerso? V. g. an licitum Patrono præsentatori Beneficij Ecclesiastici præsentare Titium ad beneficium talis Ecclesiæ cum pacto, ut gratum se exhibeat, & ex gratitudine det tantam pecuniæ quantitatem? Vel, quod Titius det tantam quantitatem pecuniæ illi Patrono, cum pacto, ut ex gratitudine se obliget ad præsentandum filium suum ad tale beneficium? Dixi, huius quæstionis decisionem esse necessariam ad huius temporis praxim. Audivi enim, esse valde usitatam his temporibus praxim partis affirmativæ, in quibusdam locis, ubi non semel resignarunt beneficium in favorem alterius, qui se obligabat ad compensandum beneficentiam per multa millia argenteos octuplos (patacones vocant) sed fallens se ipsum dicebat, se obligare ad id ex mera gratitudine. Resignabant etiam beneficia pro decem annatis, computata quantitate reddituum annuorum, exigentes eam quantitatem prætextu obligationis antidotalis. Et sic in multis alijs.

41. Esse licitum pacisci, de dando ex gratitudine dono temporali pro re spirituali, aut spiritualibus annexa, aut è conuerso, fuit opinio non paucorum. Ita Diana part. 2. tract. 2. miscell. resol. 39 & part. 10. tract. 5. miscell. resol. 5. & apud ipsum Rocaf. Gaspar Hurtado, Machado, Fragosus, Tannerus, & Felinus. Et alijs in locis præcipue part. 11. tract. 5. resol. 20. §. Dixi. Item apud Anadæum tract. de simonia prop. 1. tenent Covarrub. supplementum Gabriellis, Marcus Vidal, Galleti, Cæ.

Cælesti.
Guilin.
Soria.

Cælestinus, Guilinus, Ioannes de Soria, & alij. Sed non omnes, qui citantur, militant pro ea opinione, quamvis dicant, illum, qui resignat beneficium in favorem Titij, posse petere, impleat obligationem antidoralem; sine eo quod subeat novam obligationem; quod est valde diversum, ut mox dicam.

42. Alij vero præcipue ex Recentioribus Theologis, dicunt talem resignantem in favorem Titij, posse imponere novam obligationem Titio, implendi obligationem antidoralem, dando sibi ex gratitudine donum temporale; idque sub ea conditione, quod si nolit dare donum antidorale, non resignabit beneficium in favorem illius.

43. Quam opinionem semper iudicavi improbabilem, etiam ante condemnationem eius. Nam Pater Suarez, tom. 1. de Religion. lib. 4. de simonia cap. 5. num. 11. ait: *Hanc dico esse non palliatam, sed manifestam simoniam, vel usuram, & contrarium aperire viam, & ianuam latissimam usuris, & simonijs.* Et num. 8. dixerat: *Eorum sentia probabilis non est.*

44. Et P. Iosephus Gibalinus in tract. de simonia quæst. 18. consecrario 3. num. 5. de præfata opinione hoc profert iudicium: *Hanc tamen sententiam ceteri passim rejciunt, inno & aliqui graviori nota configunt, & tamquam temerariam damnant, & re ipsa simoniacam, aut simonia periculo proximam; quamque si sequamur, miram rerum omnium confusionem inducemus: omnes enim dicent, se pacisci de aliquo temporali pro spirituali, tamquam de antidoro, & non de pretio, eaque simulatione tegent omnes conventiones simoniacas magno animarum damno, vagabiturque impune simonia, & omnia sacra contaminabit.*

45. Et præter hos duos Autho-

res sunt eiusdem sententiæ apud Suarez, ubi supra cap. 45. num. 9. D. Thomas, Innocentius, Caietanus, Sotus, Gabriel, Ostiensis, & Felinus.

ARTICVLVS II.

Argentibus argumentis roboratur assertio tradita.

SUMMARIUM.

Qui exigit titulo gratitudinis aliquid temporale, excedit limites obligationis antidoralis. num. 46. & seqq.

Qui recipit benefactum ab exigente quamcumque compensationem, etiam gratuitam, non obligatur antidoraliter. num. 50.

Confirmatur ex Seneca. num. 51. & seqq.

Evasio impugnatur. num. 53. & seqq.

Proposito simili casu, stabilitur doctrina tradita. num. 55.

46. **P**robatur primo ex dictis de usura, in qua eadem ratio militat. Qui conferens beneficium Ecclesiasticum, exigit titulo gratitudinis, sive obligationis antidoralis aliquid donum temporale, exigit aliquid supra ipsam obligationem antidoralem, sive ultra debitum gratitudinis: ergo implicat, quod exigatur illud donum temporale, & quod illud sit ex debito obligationis antidoralis. Probatur antecedens: Nam obligatio naturalis antidoralis, qua obstringitur ille, qui accipit aliquid beneficium, non determinat aliquid temporale, per quod debeat recompensare ex gratitudine beneficium acceptum; cum sufficienter impleat

pleat eam obligationem naturalem antidoralem, per hoc quod fundat preces ad Deum pro eo, & ad summū teneatur ad aliquam opem temporalem, si benefactor constituatur in extrema, aut gravi necessitate, & ut brevioribus terminis dicam, solum tenetur ad gratificandum, provt ipse acceptor beneficii elegerit spontane: ergo qui pro collato beneficio Ecclesiastico exigit aliquid temporale, exigit aliquid, ad quod non obligat ipsa obligatio antidoralis. Ergo vult obligare illum ad aliquid, ad quod non tenetur ex gratitudine.

47. Confirmatur primo. Nam obligatio antidoralis nascitur ex ipse datione beneficii; sed ex datione beneficii non oritur obligatio dandi talem compensationem pecuniæ, aut munerum: ergo obligatio dandi talem compensationem pecuniæ, aut munerum non est obligatio antidoralis. Ergo ea est nova obligatio, & onerosa.

48. Confirmatur secundo. Nam obligatio, quam imponit Collator beneficii accipiēti illud, dandi ex gratitudine tantam quantitatem, continet duplicem obligationem. Prima est obligatio antidoralis, & quia hæc non obligat ad dandā pecuniā, obligatio, quæ imponitur dandi pecuniā, est alia secunda obligatio de novo imposita, illa quidem onerosa: ergo ultra obligationem antidoralem, imponitur obligatio onerosa: cum ergo contractus onerosus, in quo detur temporale pro spiritali, & è contra, fit simoniacus; & hic ultra obligationem gratitudinis inveniatur contractus onerosus, fit evidens, in eo comitti simoniam.

49. Confirmatur tertio. Obligatio antidoralis nascitur ex datione beneficii; & obligatio dandi pecuniā pro re spiritali nascitur ex no-

vo pacto dandi pecuniā: ergo hæc obligatio dandi pecuniā diversa est ab obligatione antidorali; atque adeo non datur pecuniā ex obligatione antidorali, sed ex contractu oneroso, & consequenter simoniaco.

50. Probatur secundo. Qui recipit aliquod benefactum ab eo, qui petet quocumque modo compensationem, non tenetur obligatione antidorali; nam eo ipso quod exigit compensationem, non facit beneficium, sed magis consulit suæ rei; atqui acceptor beneficii non habet titulum, ob quem debeat ostendere gratitudinem suam: ergo implicat, quod recipiens beneficium Ecclesiasticum, à quo exigitur ex compensatione, det ex gratitudine eam compensationem temporalem, quam exigit Collator.

51. Confirmatur ex Principe Philosophiæ Stoicæ Seneca, qui lib. 4. de Benefic. cap. 3. sic dicitur: *Nulli ergo beneficium dabunt, si vna dandi causa est; se intueri, ac commodum sum. Istud non est beneficium, sed factus: circumspicere, non ubi ponas, sed ubi quaesuosissime habeas, unde facillime tollas.* Vnde quando Collator Beneficij Ecclesiastici exigit compensationem temporalem, quamvis dandam prætextu gratitudinis; responderi illi debet cum Seneca: *Istud non est beneficium, sed factus.*

52. Et lib. 1. de Beneficij. cap. 1. ait: *Nemo autem libenter debet, quod non accepit, sed expressit.* Id est, nemo debet exhibere se gratum, pro eo beneficio, quod non accepit gratis, sed extorsit in vim compensationis promissæ. Et paulo inferius: *Demus beneficia, non saneremus. Dignus est decipi, qui de recipiendo cogitavit, cum daret.* Sed quare dignus est decipi, nisi quia non debetur ei obsequium

quum gratitudinis, eo ipso quod de recipiendo cogitavit? Et magis explicuit paulo post. Quæ (beneficia) si quis non dat, quia recipit, dedit, ut reciperet: bonamque ingratorum fecit causam. Id est, bonam habent causam ad nõ exhibendum obsequia gratitudinis; non autem causa esset bona, si adhuc persisteret obligatio gratitudinis.

53. Dices. Ad hoc pactum gratitudinis faciendum, non attendi debere, nisi primum tempus, in quo primititur beneficium, & hoc præcisse attento, deberi obsequia gratitudinis, super quibus quare non erit licitum pacisci?

54. Sed hæc evasio non valet, quantumvis moralitatem contractus onerosi, & gratitudinis velint reducere ad metaphysicas præcissiones. Etenim quando Collator vult conferre beneficium Ecclesiasticum, & declarat intentionem suam respiciendi ad compensationem, ante quã fiat pactum, iam cessat obligatio gratitudinis in recepturo beneficium: *dignus est enim decipi, qui de recipiendo cogitavit, cum daret.* Ut dixit Stoicorum Princeps. Nam eo ipso quod cogitavit de compensatione beneficij, quod mihi dat, nullas ei gratias referre debeat.

55. Probatur tertio, proponendo casum, quem etiam agens de usuris proposui, ex quo inferitur evidenter, eum, qui dat beneficium Ecclesiasticum obligans alium, ut prætextu obligationis antidotalis det certam pecuniæ quantitatem, committere simoniam palliatam eo prætextu. Titius Canonicus Ecclesiæ Cathedralis habeat equum valoris tercentum argenteorum octuplorum; habet etiam suam præbendam, cuius decem annatæ sunt argentei octupli vsque ad viginti millia. Sempronius desiderat sibi equum; & Caius desiderat, ut in

sui favorem resignet Titius præbendam. Accessit Sempronius, & postulat, venderet sibi equum. Negavit Titius, se venditurum, dicens esse contra generositatem viri nobilissimum vendere; & subiungens, velle se dare illi equum, sed sub pacto, quod titulo gratitudinis daret sibi eos trecentos argenteos octuplos. Numquid non rideres talem modum gratitudinis? Numquid negare posses, eam esse gratitudinem ridiculam?

56. Vide ergo, an invenias aliquid discrimen in secunda parte huius casus. Nam Caius postulavit à Titio, ut in favorem suum resignaret Canonicatum; respondit Titius, libenter facturum, si Caius se obliget, ad dandum sibi ex gratitudine decem annatas, id est viginti millia octuplorum argenteorum. Quod nam discrimen assignabis inter eam donationem equi, & hanc resignationem præbendæ. Nam vel utraque est vere emptio, & venditio, vel utraque est donatio liberalis, cui ea officia gratitudinis debeantur. Quod, si hoc secundum dixeris, quis non ridebit? Patet ergo, hanc resignationem præbendæ in favorem Caii esse simoniam palliatam, prætextu ridiculo gratitudinis, vel potius, ut dixit Suarius supra, simoniam manifestam.

ARTICVLVS III.

Occuritur Obiectionibus.

SUMMARIUM.

Non est simonia, quod fiat pactum de implenda obligatione antidorali; si vero fiat de tali obligatione doni temporalis, simoniacum est. num.

58.

Qui facit pactum de nova obligatione ultra antidoralem, simoniam committit. num. 60.

Quomodo intelligantur termini emptionis, & venditionis in definitione simoniae. num. 63.

57. **O**bjicies primo. Non est simoniacum pactum de eo, quod de iure inest: nam si Collator beneficii Ecclesiastici paciscatur cum recipiente illud, quod soluturus sit annuos redditus ex censu, qui impositus est super fundo ipsius beneficii, nihil continet simoniae; quia de iure inest obligatio solvendi eos redditus, & idem est, si paciscatur de solvenda pensione, quae antea erat imposita auctoritate Pontificis; sed obligatio antidoralis de iure inest in quolibet recipiente beneficium: ergo non est simoniacum pactum de obligatione antidorali implenda.

58. Respondetur, quantumvis possit concedi totum; quia ex eo, quod possit fieri pactum de obligatione antidorali implenda, non inferitur, quod ratione illius obligationis teneatur ad dandum temporale pro spirituali, aut e contra; sed maioris explicationis gratia distingo minorem: obligatio antidoralis [de obsequio tali determinato], de iure inest, nego; [de obsequio ad placitum rationale recipientis beneficium,] concedo.

Quae distinctio patet ex dictis.

59. Objicies secundo. Qui recipit à Collatore beneficium Ecclesiasticum, cum eo ipso subeat obligationem antidoralem, potest sponte offerre impletionem talis obligationis, faciendam per aliquid temporale determinatum: sed hæc promissio acceptata à Collatore est pactum de tali determinata impletionem faciendam per aliquid temporale: ergo potest fieri pactum de implenda obligatione antidorali per aliquid temporale, atque adeò de tali compensatione gratuita.

60. Respondeo distinguendo maiorem: potest promittere implere obligationem antidoralem per aliquid temporale determinatum [faciendo novam obligationem ultra antidoralem,] nego; [ita ut maneat in sola obligatione antidorali,] omitto. Potest quidem determinare voluntatem dandi illud temporale; sed non propterea manet obligatus ad id temporale, quia non se intendit obligare, nisi ad illud solum, ad quod obligat ipsa obligatio antidoralis. Et cum hæc sufficienter impleatur fundendo preces ad Deum pro benefactore, vi illius promissionis, quæ nihil addit obligationis ultra antidoralem, non obligatur ad aliquid temporale, sed solum ad illud obsequium, quod ipsi rationaliter placuerit. Quod si ea promissio aliquam ampliorem obligationem superaddat; simoniaca est; ut potest pactum novum ultra obligationem antidoralem.

61. Itaque si talis promissio implendi obligationem antidoralem per aliquid temporale determinatum, nihil aliud sit, quam (ut loquitur Pater Suar. lib. 4. de simonia *Suar.* cap. 45. num. 9.) commemoratio, & recognitio obligationis antidoralis; hoc modo non inducit novam obli-

gationem, & ideo non manet ille obligatus ad talem determinatam compensationem, quam sponte obtulit, sed potest mutare in aliud obsequium fundendi preces ad Deum pro benefactore, aut aliud quidpiam. Si vero sit promissio inducens obligationem ad tale temporale, hoc modo simonia committitur. Dixi, *Omitto*, qua id solum habet locum in speculatione, non in praxi; in qua, ut verba ligant homines, verba promissoria relinquunt hominem practice in nova obligatione, ultra antidoralem.

62. Obijcies tertio. Non datur simonia, nisi ubi datur temporale tamquam pretium rei spiritualis, vel è contra; sic enim omnes admittunt in definitione simoniæ: sed temporale, quod datur etiam cum pacto expresso, propter gratitudinem, non datur tamquam pretium: ergo cum datur illud temporale, etiam cum pacto expresso, non datur simonia.

63. Respondetur, omnes Theologos, & Iurisprudentes admittere definitionem simoniæ sub terminis emptionis, & venditionis, & pretij; sed simul explicare, nomine emptionis, & venditionis intelligi in hac materia quemlibet contractum onerosum, aut commutationem spiritualis pro temporali; aut è converso. Nam, ut initio capitis I. notavi, S. Thomas 2. 2. quæst. 100. art. 1., ubi simoniam explicavit sub terminis emptionis, & venditionis, postea ad quintum dixit, *nomine emptionis, & venditionis intelligi omnem contractum non gratuitum*. Iuxta quam explicationem neganda est minor: Nam, ut dictum est, illud pactum de tali compensatione gratuita est contractus onerosus distinctus ab obligatione antidorali.

ARTICVLVS IV.

An sit simoniacus, qui accipiens beneficium Ecclesiasticum promittit se fore gratum?

SUMMARIUM.

Propenitur casus frequentior. nu. 64. Si ea promissio sit sine intentione dandi temporale pro spirituali, non est simoniaca. num. 65.

Si attentis circumstantis, significat se daturum temporale pro spirituali, committitur simonia. num. 66.

Hæc non est solum mentalis, sed etiam conventionalis. num. 67.

64. **F**requens est inter eos, qui aspirant ad beneficia Ecclesiastica obtinenda, ut cum quis resignat beneficium in favorem alterius, iste resignatarius, ne incidere videatur in simoniaci criminis barathrum, non velit designare quantitatem pecuniæ tribuendam resignatori, sed solum dicat resignatori: *Fiduciam habe in me, ero enim tibi gratus*. Alij autem hæc sola verba proferunt, *Ero tibi gratus*. Inquirimus ergo in præsentem, an horum verborum prolatio sit sufficiens ad crimen simoniæ. Et ex dictis facilis est responsio.

65. Dico primo: Si hæc verba, *Ero tibi gratus*, dicantur sincere, & sine intentione dandi temporale pro spirituali, sed solum exponendo suam obligationem antidoralem, non committi simoniam. Pater. Nam per hæc verba non manet obligatus ad dandum aliquid temporale; sed solum ad implendam obligationem antidoralem; quam implere potest fundendo preces ad Deum pro resignatore:

fore: in hoc autem nullum est vestigium simoniæ: ergo.

66. Dico secundo. Si quis dicat ea verba taliter, quod attentis circumstantijs, significet se daturum temporale pro spirituali, vt in casu initio articuli proposito, committit crimen simoniæ. Patet etiam hæc secunda conclusio ex dictis. Quia quamvis ea prolatio verborum nude sumpta non significet aliquod munus temporale tribuendum; ex circumstantijs, & communi modo loquendi inter eius modi Clericos vsitato, vere significat tribuendam esse compensationem temporalem. Constat autem ex supradictis in articulis antecedentibus, eum, qui promittit, se daturum ex gratitudine compensationem temporalem, facere novam obligationem, & novum pactum, vltra obligationem antidoralem; atque adeo committere simoniam.

67. Inquiritur secundo, an in casu huius secundæ conclusionis committatur simonia solum mentalis, contra quam non sunt impositæ pœnæ in iure Canonico; an vero etiam simonia conventionalis? Et dicendum est, in tali casu non duntaxat mentalem, sed etiã conventionalem, simoniã cõmitti pœnis iuris Canonici condemnandam. Probatur: Nam ea verba: *Ero tibi gratus*, ita inter illos sunt accepta, vt significent promissionem compensationis temporalis: ergo non est simonia duntaxat ex intentione, sed etiam ex significatione verborum, & signis externis: sed hæc est simonia conventionalis: ergo.

CAPVT IV.

An Ecclesia possit prohibere tamquam simoniacum, quod recipiens aliquid spirituale, faciat donationem spontaneam; Et an de facto prohibuerit?

ARTICVLVS I.

Duæ priorores quæstiones discutuntur.

SVMMARIVM.

Explicatur vis difficultatis. num. 68.

Tres quæstiones continentur sub titulo. num. 49.

Ecclesia potest prohibere donationes gratuitas propter speciem mali. num. 70.

Probatio ex Diuo Paulo. num. 71.

Donationes pure liberales aliquando afferunt suspicionem simoniæ. num. & seqq.

Cum Ecclesia prohibet eas donationes, illæ sunt simoniacæ. num. 74.

Quomodo intelligatur, quod lex fundata in presumptione falsa non obligat? num. 76. & seqq.

Quomodo illi donationi conveniat definitio simoniæ? num. 77. & seqq.

Quomodo Ecclesia possit facere, quod sit simoniaca illa actio, quæ ex natura sua non est talis? num. 79. remissive.

68. **I**n initio capituli 3. diximus, quãta sit diversitas inter compensationem gratuitam, & donationem